

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Мектепке дейінгі ұйымдарда экологиялық жобаларды ұйымдастыру және жүзеге асыру жолдары

ЖАРИЯЛАНДЫ
07.01.2026СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/186453/>**Сақтапбергенова Әсем Алтынбекқызы**

Тәрбиеші

Ақтөбе обылысы, Темір ауданы, Кеңқияқ ауылы

“Зере” бөбекжай-балабақшасы

КІРІСПЕ

Қоршаған ортаны қорғау мәселесі бүгінде бүкіл қоғамның назарында. Табиғат ресурстарының шектелуі, экологиялық тепе-теңдіктің бұзылуы, адам әрекетінің салдары — болашақ ұрпақтың өмір сапасына тікелей әсер етеді. Сондықтан экологиялық тәрбиені ерте жастан бастап қалыптастыру — заманауи білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі. Мектепке дейінгі жастағы балалар табиғаттағы құбылыстарды қызығушылықпен қабылдайды, жәндіктерді, өсімдіктерді, жануарларды бақылауды жақсы көреді. Осы табиғи қызығушылықты дұрыс бағыттау арқылы олардың экологиялық санасын, жауапкершілігін және қамқорлық сезімін дамытуға болады.

Экологиялық тәрбиені нәтижелі ұйымдастыруда жоба технологиясының рөлі ерекше. Жоба барысында бала тек тыңдаушы емес, зерттеуші, бақылаушы, шешім қабылдаушы ретінде әрекет етеді. Ол табиғаттағы заңдылықтарды тәжірибе арқылы түсінеді және өз ісінің қоршаған ортаға әсерін сезіне бастайды.

Негізгі бөлім

1. Экологиялық жобалардың педагогикалық маңызы

Экологиялық жоба — балалардың табиғатқа қатысты нақты мәселені зерттеп, оны шешуге бағытталған бірлескен әрекеті.

Ол:

баланың танымдық белсенділігін арттырады;

табиғи құбылыстарды жүйелі бақылауға үйретеді;

жеке жауапкершілігін және дербестігін дамытады;

еңбек дағдыларын қалыптастырады.

Жобалық жұмыс барысында балалар өз ойларын еркін жеткізеді, қорытынды жасайды, нәтижесін көрсетеді. Бұл олардың экологиялық мәдениетін саналы деңгейде қалыптастыруға ықпал етеді.

2. Экологиялық жобаларды ұйымдастыру кезеңдері

Экологиялық жобалардың тиімділігі оларды жүйелі және мақсатты түрде ұйымдастыруға байланысты. Жоба жұмысы кездейсоқ әрекеттер жиынтығы емес, өзара жалғасқан кезеңдерден тұратын тәрбиелік-педагогикалық үдеріс болып саналады. Алдымен педагог балаларды қоршаған ортадағы нақты жағдайға назар аудартады. Суреттер, бақылау, қысқа әңгіме немесе жағдаяттық сұрақтар арқылы табиғатқа қатысты мәселе айқындалады. Осы сәтте балалар өз ойларын айтып, мәселенің неліктен маңызды екенін түсінуге тырысады.

Келесі кезеңде жоба мақсаты мен міндеттері бірлесіп анықталады. Педагог балаларды жоспарлауға тартып, «не білгіміз келеді?», «нені өзгерткіміз келеді?», «қалай әрекет етеміз?» деген сұрақтарға жауап іздетеді. Бұл балалардың жауапкершілігін арттырып, істің мағынасын терең түсінуге көмектеседі.

Жұмыстың үшінші кезеңінде ақпарат жинау және бақылау жүргізіледі. Балалар табиғат бұрышындағы өсімдіктерді, ауладағы ағаштарды, су көздерін, тазалық жағдайын бақылайды; қарапайым тәжірибелер жүргізеді, көргенін суретке немесе күнделікке түсіреді. Осылайша, экологиялық проблема тек сөз жүзінде емес, нақты дерек арқылы түсініледі.

Одан кейін практикалық іс-әрекеттер кезеңі басталады. Балалар гүл отырғызуға, аула мен топ бөлмесін тазалауға, қағазды бөлек жинауға, суды үнемді пайдалануға қатысады. Әрбір шағын әрекет табиғатты қорғауға қосылған нақты үлес ретінде қабылданады.

Жобаның соңғы кезеңі — алынған нәтижені рәсімдеу және қорытындылау. Балалар өз жұмыстарын көрме, альбом, шағын баяндама немесе презентация түрінде ұсынып, не үйренгенін әңгімелейді. Тәрбиеші жетістіктерді атап өтіп, келесі жолы нені жақсартуға болатынын бірге талдайды.

Осындай кезеңдік құрылым баланың жобаға қатысуын саналы етеді: ол мәселені көруден бастап, шешім қабылдауға және нәтижені бағалауға дейінгі толық процесті бастан өткереді.

3. Педагогтың жетекшілік рөлі

Экологиялық жобаны жүзеге асыруда тәрбиеші — ұйымдастырушы, кеңесші және бағыттаушы.

Ол:

тапсырмаларды жас ерекшелігіне сай бейімдейді;

қауіпсіздік талаптарын түсіндіреді;

балаларды ынталандырып, қолдап отырады;
даулы жағдай туындаса, ортақ шешімге келуге үйретеді.
Тәрбиешінің сабырлы, қолдаушы ұстанымы балалардың экологиялық іс-әрекетке қызығушылығын күшейтеді және өзіндік бастамасын дамытуға жағдай жасайды.

4. Ата-анамен бірлескен жұмыс

Экологиялық әдет тек балабақшада қалыптаспайды — ол отбасында бекітіледі.

Сондықтан жоба жұмысына ата-аналарды тарту маңызды:

отбасылық шағын жобалар (гүл өсіру, қоқыс сұрыптау);

табиғатқа серуен кезіндегі бақылаулар;

«табиғатты қорғау» тақырыбындағы ортақ көрмелер мен мерекелер.

Отбасы мен балабақша бір бағытта әрекет еткенде, балада экологиялық мәдениет тұрақты мінез-құлыққа айналады.

5. Экологиялық жобалардың бала дамуына әсері

Экологиялық жобалар:

ойлау мен сөйлеу дағдыларын;

еңбекқорлық пен ұқыптылықты;

жанашырлық пен жауапкершілікті;

топта жұмыс істей білу қабілетін дамытады.

Бала табиғатты қорғауға байланысты әрекеттердің мағынасын түсінеді және өз орнын сезінеді. Бұл оның тұлға ретінде қалыптасуына елеулі ықпал етеді.

Қорытынды

Мектепке дейінгі ұйымдарда экологиялық жобаларды ұйымдастыру — баланың табиғатқа деген көзқарасын, экологиялық санасын және жауапкершілік мәдениетін қалыптастырудың тиімді жолы.

Жоба барысында балалар табиғатты бақылап қана қоймай, оны қорғауға бағытталған нақты әрекеттерді орындайды. Бұл олардың білімін тәжірибемен ұштастырып, экологиялық әдеттердің тұрақты дағдыға айналуына мүмкіндік береді.

Сондықтан балабақша тәжірибесінде экологиялық жобаларды жүйелі жоспарлап, педагог, ата-ана және бала ынтымақтастығында жүзеге асыру — болашақта табиғатты аялауды өмірлік құндылық ретінде қабылдайтын ұрпақ тәрбиелеудің маңызды шарты.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Ұзақбаева С.А. Мектепке дейінгі тәрбие негіздері. – Алматы: Педагогикалық баспа, 2018.
2. Сейсенбаева А.Қ. Мектепке дейінгі педагогика. – Алматы: Университет баспасы, 2019.
3. Жұмабекова Ф.Н. Мектепке дейінгі ұйымдарда экологиялық тәрбие беру әдістемесі. – Алматы, 2020.
4. Баймұханбетова Г.К. Экологиялық жобаларды ұйымдастыру технологиясы. – Шымкент: Әдістемелік құрал, 2021.

5. «Балабақша» журналы. – Экологиялық тәрбие тәжірибесі. – 2021–2024 жж.
6. «Мектепке дейінгі білім беру» журналы. – Жоба технологиясы және экологиялық мәдениет. – 2020–2024 жж.
7. «Отбасы және балабақша» журналы. – Баланы табиғатты қорғауға тәрбиелеу мәселелері. – 2019–2023 жж.
8. Әбдіжапарова Л. Мектепке дейінгі ұйымдарда экологиялық білім беру. – Нұр-Сұлтан, 2021.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.